

Taustaa lasten ja nuorten kuulemiseen ja esimerkkejä valtionhallinnosta

Lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen vahvistaminen ministeriöiden toiminnassa / Osa 1

ELINA STENVALL, JOHANNA VIRTANEN JA SANNA KARLSSON

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

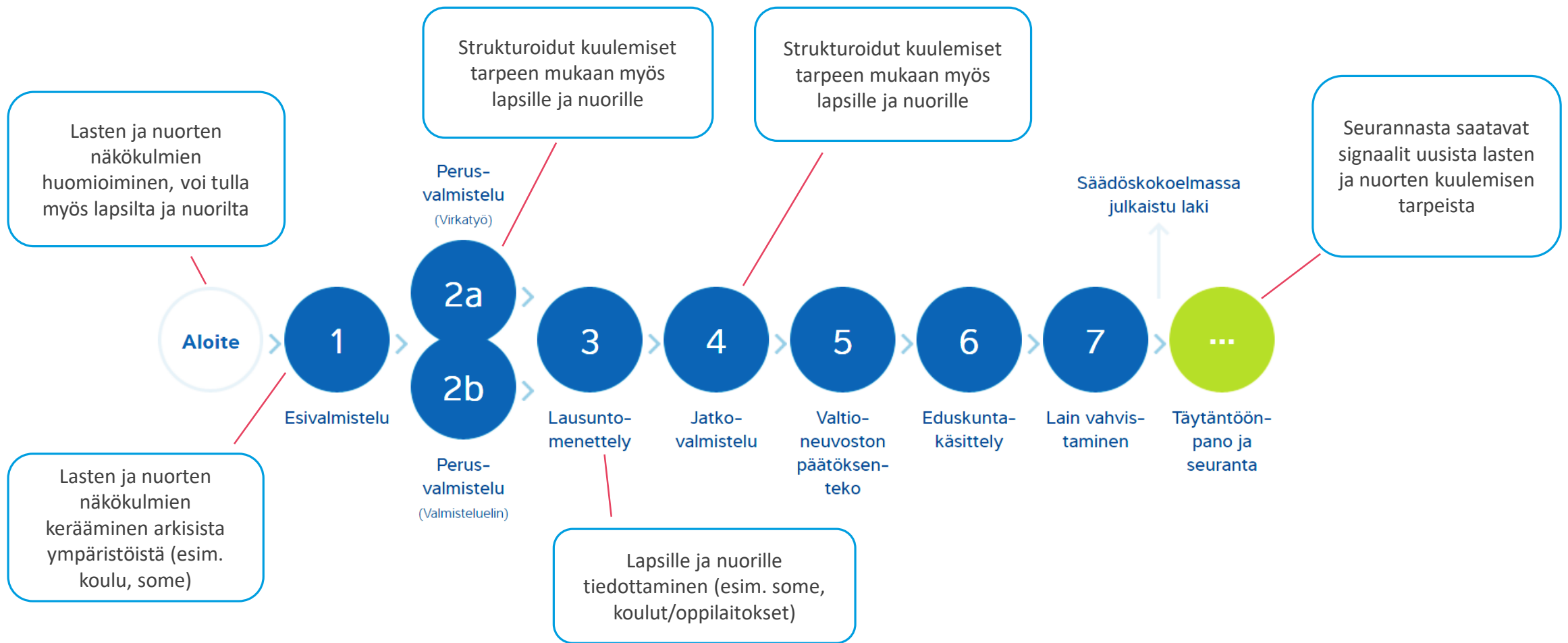
SOS
LAPSIKYLÄ

Lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluiksi

- **YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen** artikla 12 takaa jokaiselle lapselle, joka kykenee muodostamaan näkemyksensä, oikeuden ilmaista ne vapaasti **kaikissa häntä koskevissa asioissa**. Lapsen näkemykset on otettava huomioon **lapsen iän ja kehitystason mukaisesti**.
- Lasten ja nuorten oikeus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin sekä yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen perustuu myös **YK:n vammaisyleissopimukseen, perustuslakiin ja nuorisolakiin**.

Lasten ja nuorten osallisuus on kansallisen lapsistrategian keskeinen periaate

- ❖ Kansallisella lapsistrategialla turvataan **kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia** koskevien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden tavoitteellinen ja johdonmukainen toteuttaminen. Strategian toimeenpanolla tuetaan muun muassa kaikkien **lasten osallisuutta ja oikeutta tulevaisuuteen**.
- ❖ Strategia perustuu kolmeen pääajatukseseen, joilla kunnioitetaan kaikkien **lasten oikeuksia**, otetaan lapset vahvasti huomioon **yhteiskunnassa** ja tuetaan lasten **hyvinvointia**.
- ❖ Lapsen oikeudet ja asema vakiinnutetaan niin, että **lapset huomioidaan johdonmukaisesti** kaikessa poliittisessa ja tosiasiallisessa toiminnassa muiden yhteiskunnan jäsenten rinnalla, ja että **lapset saavat tietoa** heille kuuluvista oikeuksista.
- ❖ **Haavoittuvassa asemassa olevien lasten** asema turvataan ja heidän tarpeensa tunnistetaan paremmin.
- ❖ Lapsistrategia valmisteltiin **parlamentaarisesti** ja toimeenpanosuunnitelma laaditaan hallituskausittain.

Lasten ja nuorten kuuleminen lainvalmistelun prosessissa

Hyviä käytäntöjä aiemmista kuulemisista

Case: Ilmastolain uudistus

- ❖ Ilmastolain valmistelussa käytettiin kuulemistapoina mm. **pyöreän pöydän keskustelua** sekä **Lapset valtaavat valtioneuvoston –tapahtumaa**. Molemmat toteutettiin virkamiesten omana työnä.
- ❖ Molemmat toteutukset saivat **osallistujilta kiitosta** ja olivat mukana olleille merkityksellisiä ja innostavia osallistumisen muotoja, joiden avulla **ilmastolakiin saatiin mukaan moninaisia näkökulmia** ja esimerkiksi sukupolvien tasa-arvo vahvistui.
- ❖ Jatkossa voi olla tarpeen **pohtia tapahtumien ja tilaisuuksien roolia** näkökulmien keräämisessä. Joissain tapauksissa tapahtumat voivat olla paikallaan mutta on syytä huomioida, että lasten ja nuorten kuulemisen isoissakin kysymyksissä voi tehdä monella tavalla. Ilmastolain uudistuksesta voi poimia elementtejä, jotka auttavat uusien kuulemisten järjestämisessä.

❖ **Lisätietoja**

Hyviä käytäntöjä aiemmista kuulemisista

Case: Lastensuojelulain uudistus

- ❖ Lastensuojelulain valmistelussa toteutettiin **etätyöpajoja** lastensuojelulaitoksissa asuvien lasten ja nuorten kanssa. Kaikki työpajat toteutettiin lastensuojelujärjestöjen ja tutkijoiden yhteisen tiimin toimesta.
- ❖ Työpajat saivat osallistujilta **kiitosta selkeydestä** sekä siitä, että niihin pystyi **osallistumaan tuttujen aikuisten kanssa**, että osallistuminen oli **vapaaehtoista** ja tarjolla oli **syötävää ja juotavaa**.
- ❖ Jatkossa voi olla tarpeen miettiä, miten toteutetaan **laajan kokonaisuuden ja monimutkaisen asian pilkkominen ja esittäminen tiiviisti**. Tiivistys vie aikaa ja vaatii ymmärrystä käsitelystä asiasta. Samaan aikaan pohjatyön jälkeen samalla materiaalilla pystytään vetämään useampi työpaja ja materiaalit ovat käyttökelpoisia myös jatkossa.
- ❖ [Lisätietoja](#)

Huoltajien suostumus osana lasten ja nuorten oikeutta osallistua

- ❖ Lapsen oikeuksien sopimuksen nojalla **lapsella ja nuorella on oikeus tulla kuulluksi** häntä koskevissa asioissa ikätasonsa mukaisesti sekä **oikeus myös olla osallistumatta**
- ❖ Perus- ja ihmisoikeuslähtöinen tulkinta lasten oikeudesta ilmaista vapaasti mielipiteensä perustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen 13 artiklaan ja perustuslain 6 pykälään. Alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten kuulemistilaisuuksia suunniteltaessa on **pohdittava, onko asiasta tarpeen olla yhteydessä lapsen huoltajiin.**
- ❖ Huoltajille tulee tiedottaa erityisesti, jos lapsia tai nuoria kutsutaan henkilökohtaisesti tilaisuuteen tai heidän näkemyksiään on tarkoitus esimerkiksi nauhoittaa tai videoida
- ❖ Koulut, oppilaitokset tai varhaiskasvatusyksiköt tiedottavat huoltajia pääsääntöisesti itse omien kanaviensa kautta

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

SOS LAPSIKYLÄ

Tämä aineisto on tuotettu osana Euroopan neuvoston koordinoimaa ja yhteisrahoittamaa CP4Europe-projektia, joka on saanut rahoitusta Euroopan unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta (2014–2020). Aineistossa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien omia, eivätkä ne välttämättä vastaa Euroopan neuvoston, EU:n tai oikeusministeriön kantoja.